

niet constitutioneel beleden. Er is geen systeem van *checks and balances*, behalve verwijzing naar Holland.

Bij zulk een stelsel is de macht uiteraard aan de top geconcentreerd. Deze wordt thans gevormd door de Landvoogd, en daaronder zijn 'adviseurs', onder wie de meer belangrijke ambtenaren van de Algemene Secretarie. Deze mensen hebben in hoofdzaak niet nader omschreven adviserende en katalyserende taken, zonder bepaalde verantwoordelijkheden, behoudens dat zij ervoor hebben te zorgen, dat de zaken goed lopen. Daaronder is de groep van Departementshoofden, die wel een nauw omschreven competentie hebben en dientengevolge ook meer concrete verantwoordelijkheden, doch die geheel worden beschouwd als deskundigen en uit dien hoofde voor het algemeen beleid nauwelijks worden ingeschakeld (met uitzondering van een individueel geval als van Hoogstraten, die als vriend doch niet als Directeur EZ¹ tot de groep van 'adviseurs' kan worden geteld).

Zulk een systeem kan een lange tijd goed werken wanneer slechts de Landvoogd de nodige bekwaamheden bezit.

. . . Als de Landvoogd echter niet capabel of afwezig is, blijkt dat het gehele top-apparaat, waarmede hij werkt, zelf voor besturen niet geschikt is. Nooit is het voor mij duidelijker geworden hoezeer het adviseurschap de neiging heeft om het verantwoordelijkheidsgevoel af te stompen. Een adviseur geeft slechts raad en vertoef voor dit doel gewoonlijk in de ijle atmosfeer van pro en contra, welke ver is verwijderd van de grond waarop met de beide benen moeten staan zij die verantwoordelijk zijn voor een goede uitvoering van bepaalde taken.

Zijn laatstbedoelde taken echter nauw omschreven en wordt aan de betrokken hoofdamttenaren (afkomstig uit een streng hiërarchie corps) beduid, dat hun gedachten niet verder behoeven te gaan dan hun onmiddellijk werk, dan is er ook in deze topkringen niet veel neiging om bijzondere verantwoordelijkheden op zich te nemen. Bij het wegvallen van de motor is het gevolg derhalve volkomen stagnatie en het steeds dreigende risico dat er plotseling een volkomen chaos ontstaat, welke slechts kan worden afgehouden door de wil der topmensen om hem zo lang mogelijk te vermijden.

Als je, na bovenstaande uiteenzetting, bedenkt, dat de Landvoogd weg is met ca. een-derde van zijn adviseurs, terwijl een aantal departementshoofden ziek of met verlof is, en bovendien het overblijvende gezelschap overwerkt en vaak nog onder de indruk van de Japanse bezetting . . . , dan kan je je wellicht voorstellen, van welk een fragiele ambtelijke structuur het wel en wee van deze landen afhangt. Dat de zaken nog zo goed lopen, is een bewijs van het voortreffelijke gehalte van het ambtenarencorps in het algemeen, wat niet wegneemt dat de gezichtskring dezer lieden door een langdurig verblijf in deze geïsoleerd gelegen streken uiteraard meestal enigszins beperkt is.

Ik zal je [de] verhalen over wat zich gedurende deze weken hier en daar heeft

¹ Economische Zaken